

Sammanställning från konsultationer inom regeringsuppdrag Översyn strategi för formellt skydd av skog

Om regeringsuppdraget och processen

Bakgrund

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har fått ett uppdrag av regeringen att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog. I uppdraget ska särskilt beaktas hur äganderättsperspektivet ska stärkas, nya skyddsformer användas och hur frivillighet som grund ska tillämpas samtidigt som skogar med höga naturvärden skyddas.

Vid genomförandet av uppdraget ska vi föra dialog med markägarorganisationer, skogsnäring, miljöorganisationer och berörda myndigheter. Som ett led i detta har vi genomfört aktörsvisa konsultationsmöten (för deltagande organisationer se bilaga 1).

Närmare information om uppdragen.

Regeringsuppdrag att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog

- [På Skogsstyrelsens webb](#)
- [På Naturvårdsverkets webb](#)
- [Den nuvarande Nationell strategi för formellt skydd av skog](#)

Regeringsuppdrag kring flexibelt, ändamålsenligt och attraktivt biotopskydd samt flexibla skydds- och ersättningsformer anpassade för fjällnära skog

- [På Skogsstyrelsens webb](#)
- [På Naturvårdsverkets webb](#)

Regeringsuppdrag att utreda väntansavtal

- [På Naturvårdsverkets webb](#)

Syfte

Syftet med konsultationsträffarna var att ta till vara organisationernas kunskaper och erfarenheter. De utgör ett av underlagen för det fortsatta arbetet.

Metod

Den metod som har använts har varit fokusgruppsintervju, en kvalitativ metod för insamling av inspel. Samtalen har genomförts digitalt i mindre grupper och har letts av en mötesledare.

Vi har sammanlagt haft elva tillfällen för fokusgruppsintervjuer. Vid arbetet med sammanställningen har synpunkterna sammanställts aktörsvis. Organisationerna delades in i fem aktörsgrupper: Markägarorganisationer, Ideell naturvård, Större skogsägare/bolag/industri, Myndigheter, Certifieringsorganisationer.

Vid konsultationen fick deltagarna information om att en sammanfattning skulle göras, där vad som sagts per aktörsgrupp skulle sammanfattas, utan att det framgick vem som sagt vad. I några fall framgår det utifrån sakinnehållet vilken organisation som uttalat sig. Där det inte bedömts lämpligt att omformulera eftersom information då skulle gå förlorad har organisationerna informerats innan sammanställningen skickades ut.

Deltagarna fick, i förväg, en frågeguide (se bilaga 2). I slutet av varje konsultation fick deltagarna möjlighet att lyfta tre saker var som sammanfattning av mötet. Vad som lyftes då är vad som i första hand lagt grunden för den här sammanfattningen och nämns som punkter deltagarna ”framför allt lyft fram”. Därutöver har projektdeltagarna som deltog vid konsultationerna fångat andra medskick som deltagarna förde fram. Dessa redovisas som punkter projektgruppen ”noterat att deltagarna förde fram”.

Anteckningarna från tillfällena har behandlats så lite som möjligt, men med översyn för att göra läsbart, viss sammanslagning och nedkortning. Ibland har förtydligande lagts till inom parentes.

Markägarorganisationer

Markägarorganisationer om frivillighet

Angående frivillighet som grund för arbetet med formellt skydd och hur arbetet kan utvecklas har deltagarna framför allt lyft fram:

- Frivillighet beskrivs i ord som ”*Frivilligt ska vara frivilligt på riktig*”, ”*Riktig frivillighet*”, ”*Obligatorisk frivillighet*”
- Att behålla äganderätt och få ersättning för inskränkning i brukanderätten.
- Måste vara trovärdigt och finnas en tillit hos skogsägarna och att som skogsägare kunna känna att man har rådighet.
- Respektera ett nej, även om det medför en risk med den vägen för att vi kanske inte skyddar allt och det mest optimala – men på totalen blir det nog bättre.
- Kommunikation och pedagogik är viktigt.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Det är viktigt att ha former för dialog så att markägare och myndighet kan reda ut hur det funkar innan och att man känner att man har samma kunskapsnivå. Tydligt och transparent.

- Skilj på stora bolag och privata skogsägare. Hos privata skogsägare finns mer känslor inblandade, ibland har skogen ägts av generationer, markägaren vill ha rådighet. Myndigheter tappar denna dimension.
- Det måste finnas en helhetssyn på systemen med kolinlagring, vatten och bioekonomi. Markägaren har en helhetssyn på sin fastighet.
- Myndigheten kan ta initiativ men om skogsägaren säger nej så ska myndigheten backa, inget ärende ska öppnas, det ska bara vara rådgivning.
- Alla markägare och fastigheter är unika. Alla är unika, varje bestånd unikt. Därför behöver man från myndighetshåll alltid ut och titta.
- Viktigt och centralt är att det upplevs som en risk att ha höga naturvärden. Oavsett vad man tycker om systemet med enskilda skogsägare, som vi tycker är bra, så tappar de sugen så finns det en risk. Det behövs en ganska ordentlig förändring.
- Att som markägare få en form av erbjudande eller liknande: ”Vi är ute och letar efter en viss typ av bestånd” osv. För att skapa aktivt val. Sen att det är snabb handläggningstid, där finns att hämta.
- Det finns en oro för hur artskyddet ska hanteras. Arealer bör helst inte hamna i ”limbo” – antingen har markägaren rådighet eller inte. Viktigt att det finns tillräckliga medel om det ska fungera.
- Generellt kan de flesta markägare sina ägor och kan föreslå objekt. Beror även på vilken certifiering man har då man vill planera avsättningar utifrån vad man vill spara till certifieringen.

Markägarorganisationer om motiv och hinder

Angående motiv och hinder för att göra en intresseanmälan för formellt skydd har deltagarna framför allt lyft fram:

- Delaktighet och samverkan är viktigt.
- Att vända på inställningen och det som uppfattas negativt hos vissa: skapa positivitet kring naturvärden, att ha och att skapa det. Skapa en positiv känsla och attityd runt omkring. Det krävs ett skifte för att komma dit.
- Äganderätten är viktig och misstolkas ofta, det finns de som ser det som något politiskt, det handlar om att jag som markägare vill ha kvar det jag har vårdat.
- Tid och väntan:
 - Inte ackumulera stora områden utpekade för framtida skydd.
 - Skynda på processerna, ersättning måste komma till stånd inom rimlig tid.
- Valmöjligheter:
 - I en förvaltningsmodell med äldre skogar måste markägaren ha möjlighet att kunna avverka de ”överhållna” skogarna över 120 år.
 - Frivilliga avsättningar kräver tillit, exempelvis om man har ett register och en löpande dialog kring dem, men kan välja att göra under sekretess. Avsättningar är också affärshemligheter

som man inte alltid vill skylta med. Behövs utförligare dialog om detta.

- Stor verktygslåda ger mer möjligheter, inte bara beträffande skyddsformer utan också utifrån skilda markägarperspektiv.
- Hänvisning till ”LRF:s” modell, en framgångsfaktor, respekt för markägaren.
- Kunskap
 - Utbildning och kunskap är avgörande.
 - Skogsägarna behöver rådgivning och utbildning, digital och i fält.
 - Man vill att myndigheterna ska vara stöd och hjälp. Skatteverket nämns som exempel, finnas där för medborgarna, inte vara kontrollinstans.
- Trygghet, tydlighet, förutsägbarhet
 - Förutsägbarhet och stabilitet är mycket viktig.
 - En markägarorganisation uttrycker att de är beredda att marknadsföra modellen (för formellt skydd med frivillighet som grund) men då handlar det om att bygga förtroende, då behövs stabilitet i medeltillgång.
 - Förutsägbarhet, både beträffande processen och vad ”höga naturvärden” faktiskt innebär i min region.
 - Trygghet ur markägarperspektiv.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Viktigt att de system som instiftas gäller under lång tid för att inte skapa osäkerhet.
- Beskattning och ersättning måste vara årlig och skattefri.
- Incitamenten: de allra flesta markägare vill ha välskötta, fina skogar, med olika typer av värden. Men man vill också ha en rådhets över situationen. Få vill bli omyndigförklarade.
- Viktigt att det område man tar kontakt kring inte påverkar annan verksamhet, problem med tex solceller p. g. a. N2000 och naturreservat trots att det inte ligger i samma områden men i närheten och påverkar. Det är en kritisk fråga.
- Underhållet av de skyddade områdena är viktigt för förtroendet.
- Det handlar mycket om känslomässiga delar för markägaren. Ofta har man ett förhållande till området, kopplat till känslan i området. Det kan vara en drivkraft. Det handlar inte bara om sakkunskap och logik.
- Vad som gäller i speciella extraordinära situationer, som med granbarkborren. Många har funderingar där. De kanske vill skydda men hur hantera det då? Sådana situationer bör finnas i regelverket och vara tydligt.
- Där det har funkat (med Komet och frivillighet som grund) har personer involverats med god pedagogisk förmåga. Viktigt att ha med.
- Markägare är en heterogen grupp, och vi (markägarorganisationen) vill helst inte generalisera. Den absoluta majoriteten markägare vill dock göra rätt, och bidra till att gynna biologiska målen. Det kan vara ett motiv att man själv har tagit beslutet.

- Många markägare har nog inte tillräckliga kunskaper om exakt vad som behövs, vad de sitter på för värden. Markägare har ju varit med om att skapa värdena. Men om det inte kan brukas p.g.a. lagstiftning eller certifiering vill man ha ersättning.
- Bra med regional information t.ex. Skogsstyrelsens regionala sektorsråd, så att alla aktörer är med på tåget och kan påverka innan utlysningar går ut.
- Framtiden pekar mot digitala former för anmälan. Strävan efter enkelhet viktig, men rätt information måste komma till myndigheter (i anmälan).
- Som markägare vill vi inte bli av med äganderätten utan bara brukanderätten. Tillåt oss att köpa mark av Sveaskog eller trepartsbyten med stiftet. Bytesmarken måste finnas i närområdet.

Markägargorganisationer om bevarande av höga naturvärden

Angående att frivilligheten ska vara grund samtidigt som inga höga naturvärden ska förloras och hur undantag från frivillighet kan se ut har deltagarna framför allt lyft fram:

- Om undantag från frivillighet finns behöver det avgränsas i vilka fall, för att skapa förutsägbarhet.
- Det behöver vara klart hur man ska prioritera enskildas initiativ, det måste prioriteras före myndighetens behov att skydda skog.,
- Undantag från frivillighet: vi bör ha en acceptans att vissa naturvärden avverkas för att vi vinner i andra änden där andra naturvärden skyddas.
- Undantag från frivillighet ska vara små och få, väl definierade och kopplade helt till artskydd och oskyddad N2000, förutom det ytterst sällsynt.
- Vi har naturvärdena, kvaliteten och prioritering av naturvärden som en parameter, och människor och människor som äger skog som en annan. Tanke att man kanske inte alltid kan optimera den för naturvärden, och ändå nå stor effekt.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Om inga naturvärden ska förloras behövs alternativ, alltså bytesmark. Som markägare måste jag kunna få en annan produktiv enhet.
- Är inte så orolig i vår organisation att vi förlorar naturvärden.
- Full förståelse och accept för att det måste finnas undantag. En nyckelfaktor är att det som klassas som höga naturvärden är relevanta.
- Tror det är nödvändigt med frivillighet för att naturvärdena inte ska gå förlorande. Risken att städa bort, det är nog mindre än man tror. Man minskar det mest med frivillighet och man vinner nog på totalen.
- Visa på de goda exemplen idag och hur man vill jobba framåt. Exempelvis hur markägaren kan ha påverkan på föreskrifter: hur man gör med cykling, vandringsleder, parkeringar. Hur det går till kan vara avgörande.
- Det är komplicerat och är nog skillnad beroende på område. Det kan finnas områden utan konflikt mellan åtgärder och naturvärden. Konflikten kommer nog i produktiv skogsmark där man inte har

kunskapen om att det är höga naturvärden. Där kan det vara stora ekonomiska värden också.

- Lagstiftningen finns ju kvar och i undantagsfall ska det finnas undantag. Det ska vara nationella intressen. Staten bör gå före, det ska vara mycket tydliga riktlinjer och vara undantagsfall om man frångår frivilligheten. Förutsägbarhet är en förutsättning för förståelse.
- Det är i dessa lägen det blir svårt, en teoretisk paradox. Om frivillighet gäller i alla lägen blir områden med höga naturvärden oskyddade.
- Här behöver betydelse för företagande i bygden mm (ex fjällnära) också beaktas.
- Undantag, tolkar att det handlar om de högsta naturvärdena och på landskapsnivå.
- Om ska arbeta för frivillighet, ska man redan nu börja skapa undantag?

Markägarorganisationer om strategin för formellt skydd av skog

Angående utveckling av strategin för formellt skydd och hur effekten av ett utvecklat arbetssätt kan mätas har deltagarna särskilt lyft fram:

- Bestånd som ligger nära ”tröskeln” och har lite längre leveranstid, så kallade ”utvecklingsmarker” måste ingå i vad som kan vara aktuellt för skydd.
- Strategin bör även se på konnektivitet, i det sammanhanget kan man se på mindre bestånd som förstärker värdena i ett näraliggande. Detta för att möta behov i landskapet, biologisk mångfald och markägarnas intresse.
- I prioriteringsgrunder bör markägarinitiativ vara mycket högt värderat. Det ska tydliggöras i strategin.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Bra med strategin, men det som sen räknas är kontakterna med myndigheterna, då är det inte säkert om man som markägare är medveten om strategin. Strategin kan ge övergripande inblick på vad som efterfrågas men det kanske inte går att utläsa i praktiken på ens egen mark utan framkommer mer i samspel och diskussioner med myndigheten.
- Vi tänker inte så mycket på strategin, vi använder inte det dokumentet.
- Prioriteringsordningen är nog viktigast för oss. Kanske kan man behöva göra avsteg från den. Idag finns exempelvis nyckelbiotopsrika fastigheter med som en grund för prioritering. Undantag av olika slag behöver finnas, för att ge rätt signaler och fånga skogsägarens eget intresse och att minska situationerna där man som skogsägare får besked om att det inte är värt att skydda trots vilja.
- Vi kan ha en naturtyp som är prioriterad i strategin men kan finnas naturvärden även i andra. Då skogsägaren inte får ersättning eller formellt skydd hamnar denne i kläm. Skogsägaren får inte avverka och står med pengar som man inte kommer åt. Det är exempel på situation där man kan behöva ”tulla på” strategin och kanske ta lägre prioriterade områden så att det blir en positiv anda.

- Öppna gärna för mindre områden. Det kan vara mindre än ett hektar med otroligt höga värden. Former för att skydda mindre områden skulle kunna ge större acceptans.
- Hela landets skogar, även det fjällnära, bör inkluderas i den nya strategin
- Nyckelbiotoper bör alltid prioriteras om intresseanmälningar kommer in.
- Det måste finnas ett konkretiserat mål kring hur mycket och vad som ska skyddas. Med medvetenhet om föränderlighet i klimat, samhälle osv. Detta är även viktigt i förtroendefrågan, skogsbruk är en långsiktig verksamhet.

Markägareorganisationer om flexibla skydds- och ersättningsformer

Angående flexibla skydds- och ersättningsformer och särskilda behov i fjällnära skog har deltagarna särskilt lyft fram:

- I fjällnära kan större biotopskyddsområden vara en aspekt för att täppa igen ”glappet” mellan naturreservat och biotopskyddsområden, det finns även ett behov att minska glapp mellan myndigheterna.
- Det är inte viktigt vad skyddsformerna kallas men det behöver finnas flexibla skyddsformer.
- Ju bredare palett med skyddsformer desto bättre, för att kunna skraddarsy, få med ett skötselperspektiv och få med dem mitt emellan, inte bara de högsta naturvärdena.
- Det finns även en risk med att utveckla alla dessa möjligheter och samtidigt göra det tydligt och begripligt.
- Långsiktig finansiering och flexibelt brukande ser vi som positivt. Markägaren kanske ska få en årlig ersättning över 10–20 år, en form av ”arrendeavtal”. Långsiktighet gör att skogsägaren känner sig säker i sin roll som naturvårdare.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Biotopskydd funkar bra i grunden, det som inte funkar bra är underhåll och förvaltning.
- Se till att göra praktiskt hanterbara områden med utvecklingsmarker för att undvika amöbaliknande områden.
- Positivt med flexibilitet i tid och värden, att tänka pragmatiskt. Vi är mer inne på små områden men det kan behöva utvidgas till större områden också.
- Vi är mycket positiva till tidsbegränsade biotopskydd.
- Som skattebetalare är det tryggt att också kunna utvärdera skyddsarbetet, så bra med flexibilitet och tidsbegränsning.
- Mycket bra om det går att kombinera brukande med skydd. Skogen är ett företag som måste få in andra typer av råvaror som sörjer för skyddsvärden men samtidigt går att tjäna pengar på.
- Vi vill värna den ersättningsrätt som finns i det fjällnära. Där används ofta ansökan som en ingång.
- Tilltalande idé att tillföra naturvärden och samtidigt bruka ett område. Men vi behöver vara på det klara med att för skogsägaren kan det

skapa en återvändsgränd, att det leder till så höga naturvärden att markägaren inte får behålla skogen längre.

- Att inkludera utvecklingsmark kan underlätta för naturvårdande skötsel.

Markägarorganisationer om väntansavtal

Angående väntansavtal har deltagarna särskilt lyft fram:

- Väntansavtal kan ses som ett krav. Även samägda marker borde inkluderas, inte bara enskilda.
- Väntansavtal borde användas till de arealer som redan är utpekade för framtida formellt skydd.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Väntansavtal kan vara bra men vi behöver fundera på hur vi undviker långa processer. Finns markägare som myndigheterna inte kommer överens med vilket fördröjer men det beror också på att myndigheterna börjar med projekt som man inte har budget för.
- Väntansavtal ska nyttjas så lite som möjligt, men ge markägaren förräntning på att man väntar in.
- Väntansavtal måste rimligen gälla för alla som är villiga att vänta på ett sådant avtal, där man väljer att inte vidta åtgärder, om man inte frivilligt avstår från väntansavtal
- Vi ser helst en snabb process i huvudfrågan, men är inte heller emot att ha väntansavtal. Markägaren måste dock kunna säga nej även i ett senare skede även om man fått ersättning under dialog, detta för att inte låsa in sig.
- Bra att det blir ett besked, att det blir ett långsiktigt beslut och en tydlighet att området ifråga ska skyddas.
- Väntansavtal kunde vara intressant innan fältbesök och definitivt beslut. Det bör vara tydlig att det finns två varianter: i väntan på bedömning av myndighet, och i väntan på ersättning efter myndighetens bedömning.
- Väntansavtal ska vara som en ränta under tiden skogsägaren väntar och finnas en ekonomisk modell för det, vad det brukar vara för ersättningsnivå i motsvarande avtalsdel.
- Väntansavtal blir som att staten har en option men markägaren tar risken, blir det inget är det markägaren som stått med kostanden. Ersättningen behöver återspegla att risken ligger hos markägaren och inte hos staten.
- Ersättning bör vara i relation till hur stort område, hur man drabbas, den ackumulerade skadan.

Markägarorganisationer om framåtsyftande frågor

Angående utvecklingspotentialen i ett förändrat arbetssätt och olika aktörers roller framåt har deltagarna särskilt lyft fram:

- Helhetssynen är viktig för att det ska bli bra. Gör inte formellt skydd till en egen värld, integrera det som en del i skogsskötsel som helhet.
- Samverkan! Mer diskussioner, ett bra exempel med konsultationer och att få frågor på förhand. Det är viktigt att diskutera med öppet samtalsklimat.
- Myndigheten kan ses som processledare som stöttar skogsägare i att formulera stabila lösningar och lång finansiering, som fokuserar på målet med att bevara och lösningarna kommer sen.
- Kunskapen i vår (markägar-)organisation är en del, vi måste känna till möjligheterna. Kunskapen om skyddsformerna måste vara känd och tydlig. Då blir det också lättare att hantera, sprida info och kunskap om möjligheter och modeller för skydd och att göra arbetssättet känt.
- Vi är beredda att föra fram budskap mellan markägare och myndigheter, till exempel att ordna träffar – om vi får fram en fungerande modell för arbetet. Viktigt dock att vi inte blir ett ”filter”. Information ska alltid komma direkt från/till markägaren
- I de områden där vi har bra dialog är trösklarna lägre. Exempel med prao över organisationsgränser för att förstå varandra. Vi kan nog närma oss varandra

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Vi som markägarorganisation kan bidra med hur myndighetsutövningen uppfattas av skogsägarna, har bra dialog med medlemmar och får snabb feedback på förändringar. Ser oss framför allt som kunskapsförmedlare. Kan föra ut budskap till markägare.
- Det kan vara värt att lägga extra tid att nå ut på olika sätt via olika organisationer. Gå ut och säg: bjud in oss! Webinarier är flexibelt i och med att man kan bemanna från varsomhelst.
- För myndigheten viktigt med tydlighet kring prioritering och ha målgruppsanpassad kommunikation. Det gäller även oss och vår kommunikation. Inköpare och deras inställning smittar av sig. Även förtroendevalda och organisationer kan sprida en negativ eller positiv bild. En positiv inställning behöver finnas även där.
- Visa på de goda exemplen och gör gemensamma utlysningar eller erbjudanden. För att komma dit behövs en dialog i övrigt.
- Tilliten, där finns en potential att utveckla genom det första anslaget, första träffen och kommunikationen.
- Bredda paletten för att kunna skraddarsy med skyddsformer, hitta lösningar som blir attraktiva för skogsägaren.
- Myndigheten har den beslutande rollen, men gärna i samråd med andra aktörer. Vi (som markägarorganisation) vill vara bidragande, vi skulle kunna marknadsföra och informera förutsatt att vi känner trygghet i modellen. Privata markägare berörs särskilt mycket. Statliga aktörer och större bolag har möjligheter att agera på andra sätt.
- Det finns potential i att hitta former för samverkan. Om vi hittar en tydlighet blir det tydligare också för markägaren. Förhoppningen är ju att det leder till fler områden med höga naturvärden.
- Om detta skulle gå riktigt bra önskat läge då kommer alla parter att vara intresserade av att bidra och vara en del av processen.

- Myndigheter måste acceptera att skogen har andra värden än virkesvärden när man sätter ersättningar. Markägarna behöver stöd i förhandling.
- Ömsesidigt förtroende kan öka genom att vara mer transparent även från myndigheten, t ex. vara öppen med att markägarna inte behöver acceptera att de ska vänta i årtionden. Upplys och ha större empati för markägaren!

Markägarorganisationer om processen för regeringsuppdraget

Angående regeringsuppdragets upplägg har deltagarna särskilt lyft fram:

- Samverkan är viktig.
- Nu har vi tyckt till, vi vill framöver också diskutera till exempel myndigheternas intresse av att få till större sammanhängande områden.
- Lyssna in skogsägare och låt det väga tyngre.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Ta gärna successivt upp för diskussion kring viktiga element i arbetet, t.ex. behovsanalysen som kommer ligga till grund för det fortsättningen. Det är viktigt att den analysen uppfattas som trovärdig av alla parter och att det ges utrymme att diskutera den.
- Bra med det arbetssätt som ni etablerat nu genom att ta in synpunkter. Kan ha synpunkter senare också. Konsensus kan vara svårt och tar tid, man fastnar, ibland bra att ha någon som också tar ett beslut.
- Vi måste vara öppna för att det är en levande process – vi kommer att lära oss i processen. Uppföljning är viktigt.

Ideella naturvårdsorganisationer

Ideella naturvårdsorganisationer om frivillighet

Angående frivillighet som grund för arbetet med formellt skydd och hur arbetet kan utvecklas har deltagarna framför allt lyft fram:

- Frivillighet under ansvar: Jättebra om det går att genomföra med frivillighet, helst 100 %, men just under ansvar så att skyddet lever upp till kraven och ansvaret uppfylls. Gör man inte det så kanske det inte kan vara frivilligt till 100 %.
- Vi har för lite naturskog kvar för att det ska kunna bygga på frivillighet.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Det är bra arbetssätt som ska användas men det får inte stå i vägen för att områden som bör få ett skydd får ett skydd. Var, när, hur ska arbetssättet gälla? När ska det vara det ena och andra?

- Ser en risk av ökad förlust av skyddsvärda skogar och därmed ökat behov av restaurering. I frivillighet ligger även att kunna ta eget ansvar för bevarande.
- Man ska ha nu frivillighet som grund i arbetet med skyddade områden vilket, vad jag förstår, redan är en grund. Vi tycker att man ska vidareutveckla det arbetssätt som redan finns.
- I all lägen handlar om att det måste bli lönsamt med biologisk mångfald. Vi kommer inte lyckas med biologisk mångfald om det inte finns pengar kopplade till det.
- Behöver jobba med sektorsansvaret. Om det ska gå riktigt bra så vore det bra om de frivilliga avsättningarna kan bli kända även inom privatskogsbruket.
- Regeringsuppdraget om digitala kunskapsunderlag kanske kan förbättra kunskapsläget.
- Förväntningar att få ersättning om anmäler ”rätt” område, så kan bli bakslag om saknas medel. Även för allmänhet viktigt att det är tydligt vad som är ramarna kring frivillighet.
- Lite vanskligt att leva upp till ”frivillighet i högre utsträckning” om inte har ett tydligt nuläge.
- Det finns en oro att områden inte får skydd. Ska frivilligheten vara total?
- Skulle man styra mot de värdetrakter vi jobbat med (naturtypsklassade, fjällnära), då kanske vi ändrar uppfattning.

Ideella naturvårdsorganisationer om motiv och hinder

Angående motiv och hinder för att göra en intresseanmälan för formellt skydd har deltagarna framför allt lyft fram:

- Kunskap: Det verkar inte finnas kunskap hos politiker, samhälle och skogsindustri. Varför måste vi skydda? Den kunskapen behöver vi bli bättre på att förmedla, den är i sig ett incitament för frivillighet.
- Finansiering: Frivilligheten kommer inte att fungera om det inte finns finansiering, det måste finnas en lönsamhet i att bevara. Skogsindustrin ska självklart vara med och finanserna.
- Tydlig och pedagogisk kommunikation, tydlig information om processen behöver finnas.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Det pratas om kolsänkor och LLUCF (Land Use, Land Use Change and Forestry). Vi har stora beting när det gäller att avverka mindre, samtidigt mer skydd av fjällnära. Den win-win-situationen vill vi ska framkomma tydligare. Skulle man lyckas med att gifta ihop detta så vore det bra. Men bara genom frivillighet? Då skulle man särskilt behöva premiera markägare med sådana marker.
- Digitala lösningar ska vara enkla, blanketter är ett hinder. Exempelvis en samlad och tydlig sida som kommer till när googlar på att skydda sin skog, ha en karttjänst där det framgår att ligger i värdetrakt, vilka kända naturvärden som finns.

- Att markägarna vet om att det finns ett intresse från myndigheterna och har kunskapen om vad som finns underlättar för intresseanmälan.
- Bra om myndigheterna lyfter fram de positiva exemplen.
- Gällande hindren, virkesuppköparna kan sina jobb och kontakter ägarna för att få in så mycket virke som möjligt. De kan erbjuda pengar direkt. Vi har en stark skogsindustri som är bra på att övertyga till avverkning även när skogsägaren kanske inte hade planerat för det utan kanske har intresse av att använda skogen på ett annat sätt.
- Att skapa frivilligheten kanske blir lättare när man ser sin lilla mark i det större sammanhanget? På så vis kan kunskapsverktyg och information hjälpa till. Genom kartsystem går det också att visa på arter och mark. Där ser vi en möjlighet.
- Vardagslandskapet måste också giftas samman med det skyddade. Då minskar vi behovet av formellt skydd. Målbilderna är samtidigt så luddiga så att det inte ens går att följa upp på ett bra sätt.
- Vi ser ett ökat intresse för alternativa metoder och vi ser insikter inte minst inom skogsnäringen.

Ideella naturvårdsorganisationer om bevarande av höga naturvärden

Angående att frivilligheten ska vara grund samtidigt som inga höga naturvärden ska förloras och hur undantag från frivillighet kan se ut har deltagarna framför allt lyft fram:

- Om vi (samhället) ska klara den här svåra utmaningen är det viktigt med det tydliga mandatet kring avsteg från frivillighet. Om vi på allvar vill nå mål om biologisk mångfald krävs tydliga avsteg när det är befogat.
- Avgränsning av frivillighet och när avsteg kan ske behöver definieras.
- Naturvårdsnyttan ligger i att skydda det som är prioriterat.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Vi har få värdefulla naturområden kvar. Vi ser dagligen hur den skog som borde ha skydd avverkas. Det innebär att vi inte har så mycket utrymme för frivillighet egentligen. Det är bråttom att skapa den frivillighet som inte finns.
- Frihet under ansvar. Det har aldrig varit aktuellt att det formella skyddet ska stå för hela bevarandet. Åtaganden och mål skärper sektorsansvaret och lagstiftningen gäller, de andra verktygen kanske behöver användas mer om frivillighet ska gälla för det formella skyddet.
- Akuta hot ger en praktisk prioritering och då blir avsteg aktuellt om området är prioriterat för formellt skydd.
- När det gäller undantagen från frivilligheten behöver den innehålla en skälig men generös ersättning så att de blir tillräckligt kompenserade. Det behöver finnas pengar.

Ideella naturvårdsorganisationer om strategin för formellt skydd av skog

Angående utveckling av strategin för formellt skydd och hur effekten av ett utvecklat arbetssätt kan mätas har projektgruppen noterat att deltagarna förde fram:

- Exempel där arbetet kan förbättras är artskyddsärenden. Vi ser inte att Skogsstyrelsen har kontakt med länsstyrelsen kring dessa objekt. Det går till domstol hela tiden. Man undviker här sitt ansvar som tillsynsmyndighet för artskyddet.
- Rimligt att det fjällnära ska in i strategin och blir en del precis som Natura, dvs hur nekat tillstånd prioriteras för ersättning och skydd.
- Från början i föreslogs i Skogsutredningen att det skulle finnas ett handlingsprogram för biologisk mångfald, viktigt att detta finns med i strategin i stället.
- Strategiarbetet lämnar vi till myndigheterna.
- Vissa delar landet har en stark prioritet kring vissa naturtyper. Det kan drabba andra delar av landet och kan få oönskade effekter.
- I prioriteringsgrunder behöver avsteg från frivillighet finnas invävt så att det blir likartad tillämpning.
- Samverkan i planering behöver skrivas om utifrån att markägare-initiativ ska vara grunden.
- Att mäta: areal som skyddas, naturvårdskvalitet, kostnad för att skydda, tidsåtgången för processen, markägarens upplevelse av processen, markägarens syn och vilja på formellt skydd. Blanda kvantitativa och kvalitativa djupintervjuer bl. a med de som jobbar med frågan. Naturvårdskvalitet, utvärdering i förhållande till vad? Därför viktigt med en nulägesbeskrivning och att det är något som går att mäta, myndigheternas upplevelse av hur det går att jobba, även kommuner kan vara intressant, eventuellt konsekvenser i form av förlust av skyddsvärda skogar.

Ideella naturvårdsorganisationer om flexibla skydds- och ersättningsformer

Angående flexibla skydds- och ersättningsformer och särskilda behov i fjällnära skog har deltagarna särskilt lyft fram:

- Det här med utvecklingsmarker och större biotopskydd är bra, annars blir det reservat. Bra eftersom biotopskydd inte innebär lika mycket juridik och därmed kanske lättare administration för myndigheterna?
- Biotopskydden är idag riktade till specifika områden. Skulle det utvidgas till fler?
- Det finns mikroreservat i Baltikum, en stort artsreservat för t ex svartstork. Kanske borde man studera hur det ser ut där?
- Skyddsformer tigs upp även inom artskyddsutredningen men togs inte i mål p.g.a. motstridiga intressen. Biotopskydd diskuterades. Värt att gå tillbaka till och läsa.
- Vi vill inte heller att man skyddar det som inte längre är värdefullt.
- Tidsbegränsade kan vara lämpliga i en del fall men vissa värden måste skyddas permanent.

- Tidsbegränsade biotopskydd är vi skeptiska till eftersom det är bra om man kan ha lång varaktighet i skydd. Det finns redan naturvårdsavtal så det är oklart vad det tillför, såvida inte finns ett problem med det svagare skyddet inom naturvårdsavtal
- Det är positivt med större biotopskyddsområden om det innebär att det blir mer ändamålsenligt. Låter dumt att inte kunna inkludera mer än en biotoptyp i samma område.
- Att allt måste vara värdekärna idag kan göra att gränserna blir ologiska utifrån fastighetsgränser och skyddszonbehov, å andra sidan är det en tydlig och begränsad tillämpning.
- Angående avtal för anpassat brukande: Generellt staten kan inte kompensera för allting som inte är ett trakthyggesbruk med vanlig hänsyn. Det är något som sektorn borde kunna ta ansvar för. Om man som markägare kan ta ut virke och få viss ekonomi så borde förstärkt hänsyn ligga inom sektorsansvaret och t ex genom att certifiera sig.
- Detta borde bli en administrativ kostnad att göra ett skydd för anpassat brukande. Är det rimligt för det skälet? I miljömålssystemet finns förslag på bidrag för viss skötsel (likt NOKÅS, Skogsstyrelsens bidrag) som borde kunna lösa detta. Detta handlar ändå om en form av skogsbruk.
- Eventuellt kan det vara motiverat med avtal om anpassat brukande med koppling till rennäringen. Och om skogsbete kan vara ett anpassat brukande.
- I fjällnära skog är det positivt om biotopskyddsområdena kan vara större för att användas när nekas tillstånd.
- Glappet mellan naturreservat och biotopskyddsområden beror på budgetprioritering så att biotopskydden blir större ger ingen praktisk effekt om ändå inte finns pengar.

Ideella naturvårdsorganisationer om väntansavtal

Angående väntansavtal har projektgruppen noterat att deltagarna förde fram:

- Vilka områden som berörs av väntansavtal bör vara öppet och transparent.
- Om finns tillräckliga medel i systemet borde behovet av väntansavtal inte vara så stort framöver. Men om det gör markägare mer positiva till skyddsinstrumentet så är vi positiva.
- Väntansavtal kan vara aktuellt särskilt i de tider med begränsade anslag för skydd, som en möjlighet att förhindra förlust av värden samtidigt som ger en viss känsla av trygghet att området är ”i systemet”.
- Avtalstiden bör gälla tills intrångsersättningen är löst.
- Viss koppling till skogen och inte allt för schablonartad vore nog bra och att det man får räknas bort när får slutgiltiga ersättningen.

Ideella naturvårdsorganisationer om framåtsyftande frågor

Angående utvecklingspotentialen i ett förändrat arbetssätt och olika aktörers roller framåt har deltagarna särskilt lyft fram:

- Skapa mer positiv stämning kring skydd: resurser, mer kunskap och ökad delaktighet kring värden i den egna skogen är en positiv utveckling. Få en mer positiv spiral och kan även leda till att finns medel i systemet.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Forskning, behovs- och bristanalys, habitattyper kan vara en möjlig ingång till samtal och samverkan mellan organisationer. Jämför hur stort utrymme vi har för koldioxid med hur mycket vi behöver bevara på habitattypsnivå. Det kan ge utgångspunkten "här har vi vårt beting", sedan ha rundabordssamtal kring det för att få det produktivt.
- Skogsindustrin behöver ha rollen att bidra ekonomiskt, det kommer annars inte finnas de medel som behövs för att skydda för biologisk mångfald, mänskligheten och lagperspektiv. Skogsindustrin behöver ta ansvar att bidra mer, då kan det bli frivilligt.
- Staten och myndigheterna har också stort ansvar.
- FSC är också drivande, det är också en väg att visa goda exempel och idéer för att nå funktionell frivillighet. Där kan vår organisation bidra genom att driva frågor i FSC.
- I det här fallet (konsultationen) bra dialog, ibland får vi inte vara med, vissa slutna rum kan ha funktion men det kan också bli vattentäta skott. Det kan vara bra att vara i samma rum ibland.
- Om det fungerar bra så är det positivt om markägare får en positivare inställning till skydd och att det kan minska målkonflikter. Det är en ambitiös målsättning mellan frivillighet och att inga skyddsvärda skogar avverkas, för att klara det behövs verktyg och skyddsnet.
- Myndigheterna sätter ramar, markägare kommer in med områden, markägarorganisationer och skogsbruket hjälper till att vara länk mellan myndigheter och markägare. Tredje vägen, om det inte fungerar, måste tillsynen fungera men även att ideella naturvärden har vägar in till myndigheterna och kan spela en roll där att uppmärksamma hotade skogar (som ett "säkerhetsnät").
- Ideella naturvärden uppmärksammar skyddsvärda skogar och har ett starkt intresse att bidra till att gå skyddsvägen i stället för avverkningsvägen
- Arbeta proaktivt med träffar, lokalt/regionalt finns det intresse även från naturskyddsföreningen att delta. De mötesplatser som finns bra att väva in i den här frågan tex regionala sektorsråden.

Ideella naturvårdsorganisationer om processen för regeringsuppdraget

Angående regeringsuppdragets upplägg har deltagarna särskilt lyft fram:

- Viktigt att löpande informera i befintliga plattformar. Mötesanteckningar ska vara transparenta. Kommunicera nuläget så att vi har en gemensam bild av hur det fungerar idag.
- Bra om ni gör sammanställningar som går att använda i den interna förankringen. Detta intresserar säkert de lokala föreningarna, de är fristående från riksorganisationen.

- Utifrån LRF-modellen så verkar frivillighet vara fullt ut, vi behöver vara tydliga i kommunikationen för att lägga grunden om vi redan från start ser att det inte är så långtgående.
- Vi vill vara informerade och vill gärna få föra en dialog även med dem som faktiskt ska utföra.

Myndigheter

Myndigheter om frivillighet

Angående frivillighet som grund för arbetet med formellt skydd och hur arbetet kan utvecklas har deltagarna framför allt lyft fram:

- Att en grund i frivilligheten är att den som äger skogen inte riskerar sin ekonomi.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Det är alltid bra om markägare frivilligt vill avsätta skog för olika ändamål och bevarande.
- Viktigt att det finns en tanke med varför ett område avsätts, särskilt ur renskötselperspektiv. Viktigt att det inte inskränker på andra rättigheter, tex avtal men när man avsätter områden generellt. Det ser olika ut i alla samebyarna. Det är viktigt att det inte bli försämringar, att om det är dåliga förutsättning i en sameby inte blir än sämre. Och för dem som ligger på plus, gärna att det inte blir försämringar.

Myndigheter om motiv och hinder

Angående motiv och hinder för att göra en intresseanmälan för formellt skydd har deltagarna framför allt lyft fram:

- Enkla system är positivt, gör det inte för komplicerat. För tredje man, markägaren, får det inte vara en snårskog. Då kommer det också att användas.
- Gemensam förståelse återkommer vi till, hur viktigt det är och hur svårt det är att komma vidare utan gemensamma mål och delaktighet.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Att kommunicera kring de här sakerna och komma fram till bra lösningar tillsammans är positivt. För att få till förbättringar behöver man diskutera och samråda sinsemellan för att hitta de förbättringarna.
- Man kan fortsätta försöka låta försvaret och naturvärdena samsas även i fortsättningen, den modellen har ändå varit gynnsam.
- Kan man vara trygg i att behålla sin handlingsfrihet i visst mått och framför allt inte ge bort sina områden och kan få ersättningsmark så kanske man som markägare kan vara nöjd med det.

Myndigheter om bevarande av höga naturvärden

Angående att frivilligheten ska vara grund samtidigt som inga höga naturvärden ska förloras och hur undantag från frivillighet kan se ut har deltagarna framför allt lyft fram:

- Bra att identifiera värden att skydda. Det finns ett mörkertal i form av kunskapsbrist som ger en risk för att göra fel eller till och med ett lagbrott.
- När vi får en ökad kunskap så ser vi vad som är lämpligt att göra för naturvärden. I och med det åtar man sig att göra saker på frivillig väg. En sorts skogsetik. Det kan vi kosta på oss som statlig skogsägare och där skogsbruk är mer sekundärt.
- Det är mycket natur men kultur då? I stort sett all skog har spår av mänsklig aktivitet. Vi tittar mycket på natur och de senaste tio åren har det hänt mycket. Det biologiska arvet har blivit en viktig brygga mellan det gröna och kultur.
- Om värdena är exceptionellt höga har det gått med tvingande. Om något så att renbetet bör ha företräde.
- Törs man spara skogen längre utan ekonomisk risk då är det lättare att göra det. Då behöver man inte vara orolig att man överhåller skogarna, även om det ur andra perspektiv inte är så väldigt gamla skogar vi håller.
- Frivillighet det räcker nog inte till. Man måste titta på grundförutsättningarna i de olika områdena, som är väldigt olika, då kanske det inte räcker att förlita sig på att det som behöver bevaras avsätts frivilligt.

Myndigheter om strategin för formellt skydd av skog

Angående utveckling av strategin för formellt skydd och hur effekten av ett utvecklat arbetssätt kan mätas har projektgruppen noterat att deltagarna förde fram:

- Det viktigaste är att man bereds möjlighet att delta, att vi kan vara med och diskutera.
- När vi stöttar våra lokala förvaltare och ser hur det diffar i de värde-trakter som är utpekade och handlingsplaner för grön infrastruktur (GI). Vi ser att det är lite för svag styrning, även om de inte behöver vara helt likadana. Med ett omtag skulle de kunna ge en lite mer likartad bedömning, känns mer trovärdigt och vara ett bättre stöd. T.ex. redovisa vilka naturtyper som är värdefulla i trakten, det står inte alltid i handlingsplan för GI, och också att man er mer sparsmakad när man pekar ut, så att det blir mer unika områden som man behöver vara rädd om och inte en blaffa, då är det svårt ha som grund för våra ansträngningar för naturvärden.

Myndigheter om flexibla skydds- och ersättningsformer

Angående flexibla skydds- och ersättningsformer och särskilda behov i fjällnära skog har deltagarna särskilt lyft fram:

- Den är det lite speciellt med oss (Fortifikationsverket) som stora skogsägare då vi har problem med att avsätta mer men anpassade skötselformer kan ha hög acceptans hos försvarsmakten, det går mycket hand i hand med hur försvarsmakten vill att skogen ska se ut. Vi gör hellre en extra gallring än att vi slutavverkar skogen, då hinner skogen också utveckla mer naturvärden.
- Det kan förekomma olika och förändrade behov av mark, exempelvis mark för försvarsmakten att träna på. Ibland ger det ökade målkonflikter och behov att förena handlingsfrihet med bevarande. Den här typen verksamhet kan gagna naturvärden och gör det, även om det kan skilja sig mellan olika områden. Behovet av mark kan gälla även andra verksamhetsområden på motsvarande sätt. Som rennäringens behov av hänglavsrika skogar, där både bevarande och restaurering behövs för att nya skogar ska växa in och bli intressanta.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Som markägare vore det bra med en utvecklad verktygslåda, att det är enkelt och lätt att ta del av och få informationen. Rädslan för att göra fel finns.
- Vi ser flexibla skyddsformer/avtal för anpassat brukande som en väldigt bra möjlighet kopplat till byggnadsvårdsmaterial och slöjdvirke. Det går helt hand i hand. Det gäller även för fäbodbruk och renbete.
- Ur renskötselperspektiv är alla former av skydd bra i sig, för det bevarar och det är viktigt just med de lite längre tidsperspektiven, att få kontinuitet. Men det beror också på hur förutsättningar ser ut i respektive områden, det är därför svårt att säga något generellt och det bästa är att varje sameby uttalar sig.
- Det är viktigt att det finns kontinuitet och inte för långa avstånd mellan betesmarker, i vissa områden ser det riktigt illa ut, då kanske det krävs någon form av avtal för att stärka just för restaurering. Då är det bra med extra skydd det innebär att man skriver avtal.
- Fortifikationsverket brukar inte skriva avtal. För lite större områden skulle man kunna tänka sig en överenskommelse likt tidigare ”SNUS-överenskommelsen”, att göra en revidering av den som fanns tidigare. I fjällnära just har fortifikationsverket tagit beslut att inte slutavverka skog som aldrig tidigare varit slutavverkade.

Myndigheter om väntansavtal

Angående väntansavtal har deltagarna särskilt lyft fram:

- Varför inte ha väntansavtal även för kulturresevatbildning?

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Väntanssituationen kan vara särskilt positivt att använda i situationer med flera markägare.

Myndigheter om framåtsyftande frågor

Angående utvecklingspotentialen i ett förändrat arbetssätt och olika aktörers roller framåt har deltagarna särskilt lyft fram:

- Bredden. Naturen är mer än bara träd då krävs kunskap. Sluta inte att inventera utan inventera mera och bredare. Förutom naturvård och biologisk mångfald, ska det också vara ekonomiskt och socialt hållbart.
- Rennäringen är en egen "helig ko" som vi inte får glömma bort.
- Väldigt positivt med frivillighet, jag tror att det här arbetet mår bäst om det görs kunskapsbaserat, att man accepterar att det är för att det ser ut som det gör som det här är verkligen värdefullt att sätta av.
- En utmaning är hur når man fram att samverka med de olika samebyarna, apropå underlag och kunskap, hur hittar vi varandra?

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- För att just hjälpa en skogsägare att känna med hjärtat att det här är värt att spara måste kunskapen finnas där. Hur ska den hamna där? Det väldigt tråkigt att Skogsstyrelsen inte längre jobbar med rådgivning som man förut gjort. Det var väldigt inspirerande, att kika på gallring osv. Om man får hjälp att förstå hur det hänger ihop får man en helt annan stuns i att bevara och göra det frivilligt.
- Man kan ha skogs dagar tillsammans, har varit med när man blandat människor som tycker väldigt olika om skogen, och alla har kunnat vara med för man har haft sansade och bra diskussioner, det blir sådana skyttegravar när man gör det i media, men träffas man öga mot öga förstår man er vad man tycker och inte kör fast i sitt eget, får en tankeställare.
- Detta med kulturarv har vi insett att vi måste jobba med, där pågår myndighetssamverkan.

Myndigheter om processen för regeringsuppdraget

Angående regeringsuppdragets upplägg har deltagarna särskilt lyft fram:

- Att man diskuterar tillsammans att alla aktörer har möjlighet att påverka.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Saknas delar kring det framåtsyftande, ta också in kultur för naturens värden hänger på människans hävd sedan tidigare.
- Upplägget låter jättebra, särskilt om man försöker nå ut brett, då pratar man om samma sak sen och undviker man konflikter. Är även skogsägareorganisationer och virkesköpare med, då blir det förankrat.

Större skogsägare/bolag/industri

Större skogsägare/bolag/industri om frivillighet

Angående frivillighet som grund för arbetet med formellt skydd och hur arbetet kan utvecklas har deltagarna framför allt lyft fram:

- Frivilliga avsättningar måste kunna värderas på ett likvärdigt sätt som formellt skyddade områden. Det ska bara vara aktuellt för formellt skydd om markägare vill att så ska ske, på markägaren initiativ. Men markägaren behöver kunna göra trovärdigt att det är en frivillig avsättning. Det behöver certifierade markägare alltid kunna visa för sin kontrollant.
- Själva frivilligheten, ha betoning på det och inte urholka den med undantag. Får inte vara så att större delen av budgeten går till något som inte varit frivilligt. Var försiktig med undantagen så att förtroendet för processen inte gå i sank.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Även om strategin i grunden bygger på frivillighet även i dag så upplever många mindre markägare dock inte frivillighet som en följd av certifieringen. Ökad frivillighet positivt.
- Jobba mer med kommunikationen kring värdeetrakter. Myndigheterna kan hjälpa till med inventering hos privata. Länsstyrelserna jobbar väldigt olika kring prioriterade värdeetrakter.
- Dräneringen, att staten och certifieringssystemet tävlar om samma marker dränerar. Nu har vi äntligen fått stopp på det och få behålla reservat och inte bli dränerade på avsättningar. Certifieringen kräver kompensation till viss grad om man får ersättning för område som tidigare var frivillig avsättning, man behöver lämna ifrån sig ny mark. Ett dilemma många certifierade känner av.
- Viktigt att kvalitet i frivilliga avsättningar är så hög som möjligt, funkade inte om de allra finaste områdena blir formellt skyddade och markägaren måste komplettera med mindre värdefulla områden. Det urholkar trovärdighet på certifieringen. Frivillighet består i att kunna välja själv om det ska kvarstå som frivillig avsättning eller bli naturreservat.
- Stora arealer i planerade naturreservat som det aldrig händer något med, det känns långt från frivillighet. Som bolag har vi ar åtagit oss att inte göra något i dessa områden. Det är inte i balans med vad som finns möjlighet at formellt skydda. En springande punkt för frivillighet är att det inte blir en sådan situation, om strategin som den står idag följs så skulle det inte hända.
- Vi är aktörer som kan uppvisa en varaktighet i frivilliga avsättningar, som deltagit i stora processer i norr för att formellt skydda sådant som redan var frivilligt avsatt. Varför inte lägga de medlen hos privata markägare och lita på att bolagen sköter det här på ett bra sätt. En stor möjlighet!
- Ur naturvårdskvalitativt sätt att se på det så får man alldeles för ofta ett slags förakt för betydelsen av frivilliga avsättningar, det är som luft värt för visa intressenter. Förmärad och besviken känsla över att den

åsikten uttrycks! Ofta är det frivilliga avsättningar som myndigheterna pekar ut som högst naturvärden, det är i sig ett argument för att det inte är fel områden utan ett kvitto på att skogsbruket identifierat områden med höga kvaliteter.

- Att varje markägare på ett seriöst och noggrant sätt identifierat och kanske prioritet sina områden utifrån naturvärden för att kunna visa att de utpekade frivilliga avsättningarna också är de mest värdefulla, det är en kvalitativt viktig princip.
- Tror att frivillighet som grund är något väldigt positivt för att minska konfliktnivåer. Många skogsägare är intresserade. Framför allt viktigt att komma bort från att se det som risk att ha höga naturvärden och se det som något positivt i stället. Det är grunden till frivillighet.

Större skogsägare/bolag/industri om motiv och hinder

Angående motiv och hinder för att göra en intresseanmälan för formellt skydd har deltagarna framför allt lyft fram:

- Vikten av att slutföra de påbörjade objekt för skydd som vi redan har överenskommet.
- Vi anser med kraft att det är orimligt att intressera sig för områden när man inte har en susning om när det (skyddet/ersättningen) kan realiseras. Anspråken måste stå i bättre relation till medlen. Ha resurser framme innan man önskar formellt skydd för ett område.
- I virkesköpande roll underlättar det att lösningar finns på plats, för att ta hand om resultat av naturvärdesinventering och markägareintresse ”på uppstuds”.
- Arealmål: Att ha ett mål hur mycket som ska skyddas är väsentligt. Då blir det en säkerhet i investeringar.
- Ekonomiska medel och prioritering: Vi kan sitta och jobba här och tycka väldigt mycket, men är det helt ofinansierat är det inte relevant. Utan medel att genomföra det man vill göra blir det ett bakslag.
- Ramar. Att det finns tydligt hur mycket pengar och anslag det finns när man formulerar detta. Att det inte ligger i vänteläge.
- Bytesmark även till Skogsbolagen.
- Egentligen behövs dubbla arealer för en certifierad skogsägare, det är inte utbytbart och blir kostsamt.
- Förståelsen: vi förstår inte handläggaren på myndigheten och handläggaren förstår inte riktigt markägaren och markägaren förstår inte riktigt vad det är till för eftersom man inte är insatt i ämnet. Blir så olika stuprör! Det är tråkigt att vi inte förstår varandra.
- Bemötandet är jätte viktigt, något slags professionellt bemötande i frivillighetens anda med både kunskaps om naturvärden och ekonomi (vad skog är värd).
- Processen måste upplevas positiv. Bemötande i språkbruk och i hantering. Kanske är det helt andra kompetenser som måste in här, folk som jobbar med något helt annat, här sitter vi som alltid jobbat med det här, ta in kanske beteendevetare! Får vi det positivt blir det självförstärkande.
- Kommunikation, att det sprids och markägarna är medvetna om de möjligheter som finns.

- Att myndigheterna kommer med erbjudanden och vara proaktiva, det måste finnas katalysatorer i arbetet.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Markägare behöver veta om att det finns ett intresse från myndigheterna och ha kunskapen om vad som finns. Ett hinder är att inte känna till möjligheterna och vad som är prioriterat.
- En gemensam webbsida kan vara bra.
- Ökad kunskap. Att förstå sammanhanget ur ett större perspektiv.
- Vad ska vi lyssna till politiker eller myndigheternas mål? De ger olika budskap. Behövs: 1. Mål vad man vill uppnå, 2. Medel och 3. Prioritering.
- Anspråken måste kopplas till budgetpengarna, det är väldigt viktig. Annars blir det orimlig hantering ändå, om önskelistan är orimligt lång.
- Reservatsförslag är inte en skyddsform men behandlas idag som en skyddsform.
- Inte jättelätt att som markägare värdera sin marks betydelse för mångfalden i ekologisk kvalitet och konnektivitet i landskapet, man måste från myndigheter söka upp eller få till ett digitalt verktyg för att hjälpa folk att se att det här området är utpekad på ett speciellt sätt.
- En sak är att man måste veta vad det formella skyddet innebär, hur lång tid tar det, vilken ersättning utgår och hur processen funkar. Risker för granbarkborre, skador, ansvarsfrågor mm.
- Att förstå naturvärden: Det blir en krock om man skött sin skog men den ändå är skyddsvärd. Markägaren behöver veta vad som gör den här skogen intressant. Får man bra ersättning och ha skogen kvar, då är det bra åt båda håll.
- I naturvårdsavtal finns det ekonomiska hinder i och med att det är skattemässigt missgynnat.
- Fjällnära: som privat ägare, om jag inte kan avverka, är incitamenten ganska stora att bilda reservat. Från samhällets sida, om staten betalar ut ersättning är det dumt att göra det utan att det samtidigt blir ett skydd.
- Fjällnära: konstigt att det som man tycker från det offentliga är att de här områdena har ett väldigt högt naturvärde och att Sverige som nation har ansvar. Det är märkligt att man då lägger det ansvaret helt och hållet på privata aktörer som aktiebolag
- I rollen virkesköpare: antalet markägare som har ett naturvårdsintresse har ökat påtagligt de senaste 10 åren. Mindre markägare driver på mer om hyggesfria metoder än vi gör som bolag. De som är positiv till frivilla avsättningar behöver dock inte vara de som har högsta naturvärdena.
- I rollen virkesköpare: Som virkesköpare kan vi hjälpa till att agera och göra en bedömning, bidra till att få markägare uppmärksamma. Kanske inte handlar om bristande intresse, man kanske inte vet eller känner till. Viktigt att det sen går undan! Annars tappas intresset.
- I rollen virkesköpare: Det går långt mellan att man säljer virke som liten markägare, man tittar på grannen, hör hur snacket går, måste

lyckas i de fall man har kontakt och få det att spridas. Det är viktigt att berätta om sina lyckade grejer, eller se till att någon berättar om dem.

Större skogsägare/bolag/industri om bevarande av höga naturvärden

Angående att frivilligheten ska vara grund samtidigt som inga höga naturvärden ska förloras och hur undantag från frivillighet kan se ut har deltagarna framför allt lyft fram:

- Naturvårdsnyttan, att inte slösa pengar på områden som inte är i topp.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Myndigheterna får inte på grund av frivilligheten bli rädda för att ta kontakt och ta reda på vad markägaren vill, t ex ta eget ansvar för bevarande.
- Med tanke på miljöbalken och de regler som finns, kan verkligen myndigheterna släppa områden i alla lägen? Det är inte bara formella skyddsstrategin som styr. Om det är så höga värden att miljöbalken förbjuder avverkning så kan avsteg ske. Om det är akut hot finns ingen annan väg än interimistiskt reservat. De här bedömningarna utvecklas hela tiden och är myndigheternas sak att uttolka.
- Viktigt att undantagen görs tydligt så markägaren har rätt förväntningar och det görs förutsägbart, oberoende av vilken myndighet som är inblandad.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Prioriteringen: För mig är höga naturvärden ett vitt begrepp. Det beror påvar de ligger i landskapet tillsammans med andra områden med höga naturvärden. Det är viktigt att det finns en beständighet över tid.
- Vad som är höga naturvärden behöver definieras. Hela skalan vardagshänsyn till skydd finns med i resonemanget kring hur man bevarar höga värden.
- Vi (bolaget) tar oss friheten att tycka kring vad höga naturvärden faktiskt är.
- Angående undantag: Säger man höga naturvärden så är det en oerhört bred naturvärdesklass. Är man på omistliga värden så får processen börja hur som helst och får sluta med en tvångsexpropriering i värsta fall, även om en skicklig förhandlar borde kunna göra att man inte behöver handa där.
- Angående undantag: ibland finns tillfällen när markägaren har andra syften. Lägg inte tid på det.
- Angående funktionalitet i reservat är det inte helt farligt om inte enstaka bestånd omfattas i reservatet. Vill man ha höga naturvärden måste det kanske accepteras att vissa höga naturvärden avverkas, kanske hitta alternativ.
- Angående undantag: Vill lyfta att det måste vara mycket höga beståndsvärden. Funktionalitet för reservatets syfte kan behöva vägas in. Då kanske man kan acceptera att det inte är de allra högsta värdena

där, men ser man att det är höga naturvärden vill man också hindra fragmentering

- Så få undantag som möjligt.
- När vi pratar om vad som är ovärderligt, vad är ovärderligt för Sverige respektive handläggaren, där behöver handläggaren ett stöd! Det kan underlätta processen av frivillighet.
- Vill vi ha skogsägare som vill gynna höga naturvärden då får det inte vara så att det upplevs som en risk. Utan snarare att vi vill få ökade naturvärden för att man som skogsägare vill ha höga naturvärden.
- Vi ska inte avverka skogar med höga naturvärden, det är enligt certifieringen och därför frivilligt. Men skiter vi i att sköta kommer vi skita i vissa naturvärden men gynnar andra. Hur vi än gör kommer vi förlora vissa naturvärden, oavsett om vi gör skötsel eller inte och om det är avsatt. En skog är alltid på väg någonstans. Man behöver definiera vad som är höga naturvärden, det är inte möjligt på sikt att inget ska förloras.
- Vi har sagt att är det höga naturvärden sätter vi av det, oavsett vad vi hamnar på för andel i slutändan.
- Genom att prata ekologisk kvalitet i stället för avsättnings kvantitet kan vi nå nya spännande tankar.
- De som är utpekade ur internationellt eller nationellt perspektiv kan vara ett slags kriterier.

Större skogsägare/bolag/industri om strategin för formellt skydd av skog

Angående utveckling av strategin för formellt skydd och hur effekten av ett utvecklat arbetssätt kan mätas har deltagarna särskilt lyft fram:

- Nationella prioriteringsperspektivet: våga som myndigheter ta ert ansvar i det här så att det blir bra, att vi lägger de få resurser vi har där det gör mest nytta.
- Prioriteringsordning och definition av höga naturvärden är viktigt, alla ”höga naturvärden” är inte samma.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Länsstyrelsernas hantering varierar i hur man motiverar och driver utifrån strategin, så det är viktigt att jobba för ökad enhetlighet.
- Vi (bolaget) använder strategin genom att vi poängsätter höga naturvärden på beståndsnivå, storlek, beståndsålder och värdestrakt. Vi har även med utvecklingsmarker. Vi besöker och utvärderar de sämsta avsättningar som inte ligger inom dessa kriterier.
- Som strategin ser ut idag betonas frivilligheten redan nu, om det efterlevdes skulle det vara ett stort steg på väg.
- Kommunikationen och efterlevnaden av den strategin som finns, det finns mycket bra i den, skulle den efterlevas fullt ut skulle det upplevas och vara mkt mer frivillighet.
- Den strategi som finns är inte så tokig. Mycket står redan idag. Frivillighet ska vara starkt vägledande och en viktig grundprincip. Finns mycket att lyfta fram!

- Det är inte så länge sen den nuvarande strategin reviderades. Den har legat till grund under ett antal år och grund för bolagens/de större markägarnas dialoger med Ist. Bra dokument i grundet och bra stöd, men bristerna ligger framför allt att den tolkas olika av de olika länsstyrelserna.
- Får vi nu en ny strategi viktigt att få en enhetlig tillämpning. De tar önskvärt att naturvårdsverket- får en starkare position i frågan. Det är kämpigt för oss (med mark i flera län) att jobba med samma myndighet som jobbar på olika sätt.
- Bra skrivningar finns i strategin idag, frågan är snarare hur den tillämpas. Förtydliga när vi inte ska använda frivillighet och se till att inte undantagen summerar upp hela budgeten. Det blir då färre frivilliga avsättningar med de naturtyper som pekas ut.
- Hur man från statens håll tar kontakt med skogsägare är viktigt, att inte upptäcka via nätet att naturvärden finns, i stället ha direktkontakt med den markägare det berör. Det hjälper markägare att förstå vilken pärla man sitter på. Det hjälper då inte med ett kartlager. Man behöver vara serviceminded i sitt sätt, inte så mycket myndighetsperson och bestämma. Det kan behöva bytas kultur!
- Gäller i dialogprocessen mellan myndigheter och markägare att skapa förtroende för arbetet med berörda. Myndigheterna kan delta på skogskvällar, ha särskilda möten med större markägare. Samtidigt viktigt att det finns medel.
- Vi vill som utgångspunkt att de högsta naturvärdena ska ligga högst upp i prioritering.
- Man måste våga göra lite mer nationella prioriteringar, länen kanske har spelat ut sin roll att sitta och prioritera områden i sina län.
- Med svårigheter med värdetrakt, i vissa blir övervikt med bolagsmark. Det beror på bristande kunskap etc. Det är kritiskt att få in data från privata skogsägare (som underlag för att veta var naturvärdena finns) annars ser det ut som att det är på bolagsmark alla värden finns.
- Att mäta: Viktigast är naturvårdsnyttan av insatta pengar, men även arbetsmiljö för myndigheterna.

Större skogsägare/bolag/industri om flexibla skydds- och ersättningsformer

Angående flexibla skydds- och ersättningsformer och särskilda behov i fjällnära skog har deltagarna särskilt lyft fram:

- Mycket finns att vinna på flexibelt skydd/brukande så att markägare kan upprätthålla sitt brukande så långt som möjligt utan att det hotar de naturvärden som finns. Ibland finns inte den potentialen alls, ibland kan det vara små justeringar kring markberedning som krävs.
- Det blir lättare att komma fram till frivillighet när det finns större verktygslåda: Skötsel och aktiva åtgärder, alternativa brukningsformer, en större palett att använda när man diskuterar.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Förstår inte riktigt nyttan med biotopskydd jämfört med naturreservat för större områden, men om det är lämpligt så ja. Bara inte skälet är att det blir bekvämlighetsskäl för myndigheterna.
- Skogsstyrelsen gör inte biotopskydd hos större markägare, Kanske skulle kunna underlätta om länsstyrelsen också kan göra biotopskyddsområden för mindre områden aktuella för skydd, som ett enklare skyddsinstrument?
- Tidsbegränsade skydd: Kopplar till artskydd och artskyddsförekomster som inte är för all framtid. Där finns ett behov. En osäkerhet är vad som händer när tiden går ut, risk för låsningar finns. Det måste vara tydligt vad som händer efteråt.
- Mellan 20 hektar och upp till ca 100 hektar ett glapp, var ska de ta vägen någonstans? Hur hantera om 19 av 20 är positiva, ägaren till 1 hektar negativ, då går det inte, strunta då i den och bilda ändå! Mer flexibilitet behövs.
- Fjällnära: Vill igen trycka igen att bolagsmark hanteras på annat sätt än privat mark och ifrågasätter det starkt.
- För just rennäringen är det kanske snarare inlandsskogsbruket som är ett större problem än fjällskogarna?
- Kanske använda avtal för anpassat brukande i områden där det genomförts naturvårdande skötsel eller hyggesfritt. Exempelvis genomföra åtgärder som är positiv men att området på 30 år inte får väldigt höga naturvärden, betala en ersättning för en tidsperiod. Parterna måste vara medvetna om att det måste tas ett nytt beslut om det inte ska tillbaka i brukandet.
- Exempel på områden där flexibla skydds- och ersättningsformer kan användas: där man inte bygger upp ett klassiskt naturvärde såsom sandtallskogar med mykorrhiza svampar men som inte annars har höga naturvärden eller exempelvis hänglavsrika områden.
- Det finns redan idag exempel på skyddade områden med visst inslag av skogsbruk, det skulle kunna vara aktuellt i fler områden.
- Aktiva åtgärder och naturvärden kan samexistera. Fokus på naturvärden, sen vad är bästa åtgärd. Markägaren behöver även lyssnas in och behov att lära sig mer hur man kan både bruka och bevara naturvärden. Det är något som inte fungerar idag och kan säkert utvecklas mer.
- Om man som markägare inte förstår hur ett skogsbruk kan påverka negativt är det svårt gå med på inlösen av marken. Står redan nu i strategin att omfattningen (av begränsningen) ska vara proportionerlig, detta tycks göras en del slentrianmässigt, det är inte dominerande men det finns sådana inslag.
- Avtal för anpassat brukande: Tveksam till om det är en metod som passar storskogsbruket. Där har man höga standarder när det gäller naturvård, som är kopplat till certifieringar och ekologiska planer. Mindre behov av avtal här, det handlar mer om att skapa ett förtroende för att större skogsägare med de här förutsättningarna kan hantera detta på ett ansvarsfullt sätt, lita på att storskogsägare tar ett sektorsansvar. Naturvårdsavtal blir då överflödigt.
- Avtal för anpassat brukande: Tror att det i det fjällnära innebär att man faktiskt ändå väljer att skydda om man får plocka ut virke för husbehov m.m.

- Avtal för anpassat brukande: Kan se en situation där ett avtal kan komma till nytta, där en alternativ skötsel kan göra att fler träd lämnas kvar som sen blir naturvärdesträd inom relativt snar framtid. Resultatet av det anpassade brukandet måste vi sedan förhålla oss till, ”vi kommer odla nyckelbiotoper”. Ex vad Skogsstyrelsen betraktar som naturvärdesträd, där inte bara karaktärer utan ålder och dimension ingår. Kan försvåra fortsatt brukande, som då går emot syftet med avtalet. För att mota det kan man behöva beskriva att det skötsel med kontinuitetskogsbruk och att det kan betyda att naturvärdesträd också avverkas, där kan avtal ha en funktion.
- Bra om man kan vara flexibel och anpassa sig till skogsägaren, men grogrund för att uppleva sig inte lika behandlad, alla tänker inte på samma frågor. Vad man har i ersättning behöver relateras till frihetsgraderna, jättebra om det går men kan lätt bli upplevt som orättvisa. Svårhanterat men bra om man kan.

Större skogsägare/bolag/industri om väntansavtal

Angående väntansavtal har deltagarna särskilt lyft fram:

- En fara med väntansavtalet är om väntetiden dras ut, vi vill inte ha områden i malpåse. Behöver finnas en maxtid, som en del av förutsägbarheten.
- Ska inte vara skillnad om det är bolag eller enskild. Vid stora anspråk drabbas även vi (som stort bolag). Detta har koppling till ramarna.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Behovet är individuellt och varierar mellan markägare. För oss med många objekt på vänt är vi mer betjänta av inlösen för att inte behöva hitta alternativa avverkningsområden.
- Fördelen med väntansavtal är att man tidsätter möjligheten för att staten att bilda reservat, ett sätt att sätta press på myndigheten.
- Det blir tidsbestämt på så vis att myndigheten sätter tidsram för sitt bildande och blir det inget inom tex 3 år så släpper man det, eller har hunnit ta det vidare. Måste vara tydligt: när slutar det, när börjar det, varför och när. Behöver inte vara en stor summa, en fast som göra att det är värt att vänta, men att det inte är väntan på oviss framtid på ovisst resultat eller kanske aldrig. I reservatsprocess kan t. ex. några vara positiva direkt och behöva vänta in andra, då är det fint med symbolisk summa. Kan man sen dra sig ur, det är en fråga?
- Det blir som att man blir överens om en förlängd omloppstid i skogen, det är vad man betalar för, man ska ha tjänat extra på den då!
- Lämpligt med väntansavtal när man har en överenskommelse om reservat utifrån prioritering. Det finns återigen koppling till mål och medel. Väntansavtalet blir som ett frivilligt intermistiskt reservat, därför kortare avtal om 3–5 år.
- Fem år känns som väldigt lång tid. Det som tar längst tid är att få till en fältinventering. I norra Sverige handlar det om att komma ut på barmark. Med max 3 år har man gott om tid på sig.

- Väntansavtal är en onödig produkt, riskerar ge motsatt effekt. Pengar ska finnas till riktiga ersättningar. Förutsägbarhet, god dialog och framdrift i processen medför att vi inte behöver väntansavtal.
- Om tanken är att väntansavtalet syftar till att pengar ska komma i nästa budget, då är jag väldigt tveksam till förslaget. Rimligt angående processen, men man behöver veta hur lång tid en reservatsprocess får ta. Att klargöra hur lång tid den här processen får ta är nödvändigt.

Större skogsägare/bolag/industri om framåtsyftande frågor

Angående utvecklingspotentialen i ett förändrat arbetssätt och olika aktörers roller framåt har deltagarna särskilt lyft fram:

- Vilket jätteengagemang det finns för att få till ett effektivt och bra naturvårdsarbete. Använd oss bolag i detta hela vägen, gör inte en myndighetsprodukt som ni sedan kommer och ”bankar oss i huvudet med”. Vi kan det här och vi vill göra det jättebra!

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Myndigheterna behöver en PR-avdelning för marknadsföring, så att det här blir bra.
- Markägarrörelsen borde kunna axla och hjälpa till med marknadsföringen eftersom detta är något som den rörelsen lyft fram.
- Länsstyrelser och distrikt tillsammans med skogsbruksområden kan ha gemensam information till exempel i värdetrakter. Gott exempel från Västerbotten; länsstyrelsen har regelbundna träffar med större markägare där man går igenom frivilliga avsättningar och vad som kan vara aktuellt för skydd.
- Angående marknadsföring: dialogen är grunden i allt, det har vi redan idag.
- Målsättningen i strategin är viktig, ambitionsnivån är viktig. Det känns lite märkligt att göra ett jobb med strategin när man inte har några uttalade målsättningar vad man vill åstadkomma. De här processerna borde jobba parallellt.
- Jag tänker att man i den här strategin ska göra en bristanalys och utifrån den gör en utlysning: ”det här skulle vi vilja skydda mer av”.
- Det finns kompetens om skötsel etc. inom Skogsstyrelsen och att mycket ligger i att informera. Då är det bra med hög skoglig kompetens och bra att det inte bara ligger på länsstyrelserna.
- För att nå privata tror jag det är en framgångsfaktor att jobba tillsammans med skogsägarföreningarna.
- Naturvårdsverket behöver arbeta med länsstyrelserna så att de arbetar på samma sätt.
- Viktigt att våga tänka lite större, lite mer nationellt, lite nytt. Viktigt att se oss som olika aktörer som kan bidra med olika saker och inte nödvändigtvis att man måste agera, det är bra om vi spelar olika roller.
- Frivilligheten, incitamenten och motivationen kommer förbättras avsevärt om man känner att det kommer från en själv. Kräver att en ansevärd andel av de som jobbar med den här fråga byter inriktning och vågar lite på det frivilliga skyddet.

- Finns stora arealer på Sveaskog som ska användas till byte, om man inkluderar skogsbolagen i bytesprogrammet skulle det räta upp en del.
- Hur man lyckas närma sig skogsägaren från start, det är avgörande, och att det finns uppbackning med resurser att bli överens om affären. Kommer det via virkesköparen har man fått en boll på uppstuds, då kommer också virkesköparen sen kunna sprida hur bra det gick förra gången.
- Våra virkesköpare kan vara med och upplysa och ge alternativ.
- Viktigt att sluta bilda formellt skydd på Sveaskogs marker som är frivilliga avsättningar. Lagg pengarna på ställen där det behövs, vi behöver inte pengarna, vi tar hand om naturvärdena ändå! Detta gäller fler stora bolag. Är vi inte överens, då är det okej med ersättning och formellt skydd. Men oftast ser vi samma värden.

Större skogsägare/bolag/industri om processen för regeringsuppdraget

Angående regeringsuppdragets upplägg har deltagarna särskilt lyft fram:

- När ni kommit en bit med mer konkreta förslag, jobba med dem i konsultationer/seminarier.
- EU tycker det är väldigt spännande att lagstifta om skog och hela det paketet som heter "nature restoration". Något att ha i åtanke under arbetet. Det hinner hända lite till 2025.
- Låter bra om naturvårdsverket tog en mer aktiv roll i frågan och koordinerar de olika länsstyrelserna.

Certifieringsorganisationer

Certifieringsorganisationer om frivillighet

Angående frivillighet som grund för arbetet med formellt skydd och hur arbetet kan utvecklas har deltagarna framför allt lyft fram:

- Certifiering är en typ av frivillig lösning som är formaliserad och medför krav.
- Angående utveckling av frivillighet för deltagarna fram att certifieringsstandarden utvecklas utifrån hur staten agerar. Det avstår att tycka till om hur frivilligheten ska utvecklas.

Certifieringsorganisationer om motiv och hinder

Angående motiv och hinder för att göra en intresseanmälan för formellt skydd har deltagarna framför allt lyft fram:

- Det är ett gemensamt ansvar för alla aktörer att ta fram positiva drivkrafter och att inte sätta käppar i hjulen.
- Motiven för skydd är intressanta att titta närmre på, och att göra det tillgängligt för dem som är involverade.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Man behöver som markägare veta vad man har för värden, annars kommer man inte ta kontakt. Man behöver ha info om vilka värden som finns.
- Det är viktigt för den som skickar in intresseanmälan att det inte spelar någon roll vem man skickar till.
- När det gäller processen så skapar långa processer och att hamna i limbo en osäkerhet.
- Incitament kan vara marknadskrafter, efterfrågan och förväntningar på att göra mer. Det behövs ekonomisk kompensation och incitament.
- Jag tror incitamenten är individuella. Som skogsägare är det kanske inte heller alltid de höga naturvärdena utan annat, man gillar sin mark, att vara på den, jaga på den etc. Man får inte bli för snäv.

Certifieringsorganisationer om bevarande av höga naturvärden

Angående att frivilligheten ska vara grund samtidigt som inga höga naturvärden ska förloras och hur undantag från frivillighet kan se ut har deltagarna framför allt lyft fram:

- Att ”inte förlora (höga naturvärden)” är inte detsamma som (att höga naturvärden) ”ska skyddas”.
- Se till metoderna för att mäta vad som finns, bedöma vad som finns och det hänger ihop med ekosystemtjänster och även vilka brister som finns.
- Bevarande är inte bara skydd utan även förvaltning. Om det vi skyddar inte sköts kan det bli ett hinder, omvänt ett incitament.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Det finns säkert en skillnad i syn mellan våra medlemmar. Bra om skillnaden inte blir för stor mellan certifiering och formellt skydd.
- Det finns en upplevd risk att viktiga naturvärden kommer att avverkas om det inte skyddas. Bara oron för det i sig påverkar certifieringsstandardens utveckling. Man undrar varför de redskap man har (för att bevara naturvärden) inte används. Det är bra att inte ta bort redskap, ibland kan det vara bra att det inte är frivilligt. Man kanske tillämpar det mindre men redskapen behöver fortsatt finnas. Kanske även som ett tryck, en försäkran om att det absolut viktigaste skyddas.
- Vid ägarbyten sker avverkningar av ekonomiska skäl. Det går att identifiera sådana områden.
- Undantag från frivillighet kan bli aktuellt exempelvis om man märker att de andra incitamenten inte är tillräckliga.
- Det finns en frustration med att länsstyrelserna gör olika.

Certifieringsorganisationer om strategin för formellt skydd av skog

Angående utveckling av strategin för formellt skydd och hur effekten av ett utvecklat arbetssätt kan mätas har deltagarna särskilt lyft fram:

- Det som många pratar om som ”skogen” är mer än skog, även ett kulturellt landskap, det behöver vägas in.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Regionala planer behövs för att visa vad som är fokus i områdena: Hur jobbar man i respektive område och vad är det som är viktigt. Om det finns likvärdigt och gott material i alla regioner skulle standarden kunna nämnas, det gör det inte idag, så då kan vi inte det.

Certifieringsorganisationer om flexibla skydds- och ersättningsformer

Angående flexibla skydds- och ersättningsformer och särskilda behov i fjällnära skog har deltagarna särskilt lyft fram:

- Tydlighet behövs: å ena sidan flexibilitet men samtidigt tydlighet mellan skyddsformerna.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Inom FSC har vi de fem procenten som kallar för anpassat brukande. Det är förenligt, det finns värden som kan kombineras med ett brukande. Det borde skapa positivt incitament att kunna kombinera.
- En fundering är att om man blandar alla formerna så vet man till slut inte vad som är vad. Flexibiliteten är bra men behöver veta vad de olika skyddsformerna står för, och för certifieringens del: hur de förhåller sig till standarden.
- Vi har sociala värden och renskötsel inom vår certifiering. Begreppen kan behöva vara synkade. Vad är syftet? Kan man ta in sociala värden, som rekreation? Ni kan (inom regeringsuppdragen) behöva kolla hur det ser ut i certifieringen och vilka konsekvenser det får.
- Det är många som är dubbelcertifierade. Då är det också viktigt med tydlighet och vad innebär då de olika certifieringarna?

Certifieringsorganisationer om väntansavtal

Angående väntansavtal har projektgruppen har noterat att deltagarna förde fram:

- Det ska vara en kompensation som minskar risken och ger trygghet i den risk jag tar. Då kan jag lugna mig som markägare. Samtidigt svårt att säga något om tiden exakt.
- Angående när väntansavtal ska tillämpas: Om det innebär att man bestämmer att det ska ta ett år och att man ersätts om det tar längre tid, då kanske ett sätt för myndigheterna att bli snabbare.
- Väntansavtalen kan vara positiva /lämpliga att använda i situationer med flera markägare.
- Är det ett förskott eller en kompensation?
- Man måste få behålla den ersättning man fått även om det inte blir skydd.

Certifieringsorganisationer om framåsyftande frågor

Angående utvecklingspotentialen i ett förändrat arbetssätt och olika aktörers roller framåt har deltagarna särskilt lyft fram:

- Potential i utveckling av samarbetet och dialogen mellan intressenter, att komplettera varandra aktörer emellan. Att göra det enklare för markägarna i slutändan.
- Ni (myndigheterna) behöver förstå certifieringen och hur det fungerar för att också förstå utfallet av det ni gör. Det är bra om myndigheterna kan beakta certifieringens drivkrafter. (De statliga verktygen) bör inte verka hämmande för i certifieringen, för certifieringen får med mer än bara skydd.
- Det är viktigt att ha kunskap och förståelse för hur det kan fungera och fungerar. Att det vi gör drar åt samma håll och vi påverkar varandra i detta, att statlig styrning och certifiering är kommunicerande kärn.
- Kunskapsinhämtning om värdena som finns, den delen är viktig, inklusive info om vad man har, med en eventuell skyldighet att (som markägare) ta reda på vad man har.
- Bra att känna till att tjänst för ekosystemtjänster är på väg in i certifieringen hos en av organisationerna, som ett frivilligt tillägg.

Projektgruppen har också noterat att deltagarna förde fram:

- Certifieringen har en väldigt viktig roll i det här. Avsättningar i det man gör i certifieringen blir att betrakta som frivilligt skydd.
- Om statens ambition är hög minskar trycket på certifieringen och vice versa. Det är viktigt att förstå denna påverkan på certifieringen, inte alltid de effekter man tror att det ska bli.
- Det finns olikheter mellan våra system. Här kan bli aktuellt med fortsatt kommunikation för att tydliggöra vad olika skyddsformer innebär för markägare i förhållande till certifiering.
- Nomenklatur, vad vi kallar saker, är viktigt för att kunna tolka och förstå. Exempel: ”frivilliga avsättningar” ”frivilligt formellt skydd”.
- Kalibrering är något vi jobbar med. Om ambitionen är att det ska vara lika så är det viktigt att den ambitionen är tydligt uttryckt. Då ska man jobba med den likvärdigheten, även om man behöver jobba lite olika.

Certifieringsorganisationer om processen för regeringsuppdraget

Angående regeringsuppdragets upplägg har deltagarna särskilt lyft fram:

- Kan man få in andra perspektiv utöver naturvård och skog, exempelvis sociala frågor, friluftsliv, rekreation, renskötsel, kultur? Tror det kommer att vara olyckligt annars.

Extrafråga om begreppet "Komet"

Vid några konsultationer ställdes frågan:

Har begreppet "Komet" (för markägarens möjlighet att lämna in intresseanmälan för formellt skydd) spelat ut sin roll?

Åsikter som framfördes:

- Ja, det frivilliga arbetssättet ska inte vara kompletterande ska det vara det enda.
- Ja, upplever inte begreppet Komet så förankrat hos skogsägare.
- Kan byta namn bara man jobbar in frivillighet.
- Ja, det har spelat ut sin roll med frivillighet som grund. Vissa säger att de jobbar med Komet, vissa jobbar uppsökande. Det har varit olika även inom Komet och Nya komet.
- Begreppet är överspelat. Vi ska kommunicera det nu, det nya arbetssättet.
- Komet har mest handlat om intresseanmälan. Nu handlar det även om medgivande. Har dock ingen åsikt om benämning. Huvudsaken att det är på markägarens villkor
- Har inte varit i kontakt med begreppet, så har ingen åsikt.
- Ingen åsikt, samtidigt ska det (markägarinitiativ) nu vara huvudsakligt arbetssätt.
- Går bra att hitta på något annat, något tydligt utan konstiga förkortningar
- Tror inte namnet har någon större betydelse.
- Tror namn kan ha betydelse om de har en negativ värdering eller historia. Det kan behövas något nytt, som ger positiv vibb, en "komet" är ju en katastrof!
- Komet har en negativ klang utifrån att det i Norge och Finland att det varit dyrare och sämre naturvård, kostat staten mer och resulterat i sämre områden.

Bilaga 1: Deltagande organisationer

Markägarorganisationer

LRF Skogsägarna
Mellanskog
Norra
Spillkråkan
Sveriges Allmänningsskogars Förbund
Sveriges Jordägareförbund
Södra

Ideell naturvård

BirdLife Sverige
Naturskyddsföreningen
Världsnaturfonden WWF

Större skogsägare/bolag/industri

Holmen
Kopparfors
Moelven (anmälda men fick förhinder)
SCA
Skogsindustrierna
Stiften
Sveaskog
Sveriges häradsallmänningars förbund
Stora Enso Skog

Berörda myndigheter

Fortifikationsverket
Riksantikvarieämbetet
Sametinget

Certifieringsorganisationer

FSC
PEFC

Konsultationer riktade till alla länsstyrelser och Skogsstyrelsernas distrikt har skett i annan form och finns inte redovisade i denna sammanställning.

Bilaga 2: Frågor att ställa under konsultationen

Här presenteras de frågor konsultationen kommer att utgå från. Vi kanske inte går in i detalj på var och en av dem, beroende på i viken utsträckning de berör er organisation. Vi kommer också att ställa några frågor utifrån de svar vi fått på enkäten vi skickade ut tidigare.

Frivillighet

- Vilka tankar finns kring frivillighet som grund för skydd av höga naturvärden i din organisation idag?
- Om arbetet med frivilligt formellt skydd skulle gå riktigt bra, hur skulle det då se ut?
- Vad tycker du behöver utvecklas för att skapa ett utvecklat arbetssätt som bygger på frivillighet?

Motiv och hinder

- Vad kan göra det enklare för en markägare att göra en intresseanmälan för formellt skydd av skog?
- Vilka motiv (eller incitament) finns för att en markägare ska göra en intresseanmälan? Skiljer det sig mellan fjällnära skogar och andra?
- Vilka hinder finns för att en markägare ska göra en intresseanmälan?
- Hur ser ni på situationen om naturvärden sträcker sig över flera fastigheter och endast en markägare har anmält intresse?

Bevarande av höga naturvärden

- Vilka tankar finns i din organisation kring att frivilligheten ska vara grund samtidigt som inga höga naturvärden ska förloras?
- Hur kan undantag från frivilligheten se ut?

Strategin för formellt skydd

- Utifrån enkätsvaren – dessa delar uppger ni behöver utvecklas i strategin för formellt skydd av skog, hur?
- Vad är viktigt att mäta i det utvecklade arbetssättet kring frivilligt formellt skydd av skog, för att möjliggöra en utvärdering?

Skyddsformer

- Vilka tankar finns i din organisation kring biotopskydd som skyddsform?
- Vilka tankar finns kring flexibla skydds- och ersättningsformer?
- Hur ser ni på avtal för anpassat brukande?
- Finns särskilda behov i det fjällnära området?
- Vilka tankar finns i din organisation kring väntansavtal?
 - Vilka behov finns av väntansavtal? När? För vem?
 - Hur ser ni på avtalstiden?
 - Hur ser ni på ersättningen?

Framåtsyftande

- Vad ser du och din organisation är den största utvecklingspotentialen i arbetet med frivilligt formellt skydd?
- Vilken roll ser du att olika aktörer kan ha i ett utvecklat arbetssätt för frivilligt skydd av skog?
- Hur kan skogliga intressenter och myndigheter jobba tillsammans med frågan?

Processen för RU

- Vilka inspel har du kring processen?

Sammanfattande fråga

- Om du skulle sammanfatta vårt samtal: Vilka tre saker skulle du lyfta upp?